

10. diena, 30. jūnijs, sestdiena. Nobraukti 388 km. Kungura – Čaikovska.

Prombraucot no Kunguras, redzam apkārtnē labu lauksaimniecību – labības laukus un ganāmpulkus. Ceļš no Kunguras līdz Čaikovskai būtu kartē iezīmējams ar zaļo līniju kā skaistais ceļš, jo brauciens it kā pa kalnu virsotnēm un ielejām un ik pa laikam skatienam paveras milzu plašumi.

Osa – interesanta pilsēta. Tur 1773. – 1775. gadam valdījis un karojis zemnieku sacelšanās vadonis Jemeljans Pugačovs. Viņš savā teritorijā dzimtcilvēkiem atdevis brīvību. Apbrīnojami veiksmīgi uzvarējis daudzus cara armijas uzbrukumus. Osā viņam bijis koka cietoksnis Kamas krastā. Novadpētniecības muzejā laba ekspozīcija par Osas vēsturi, par Pugačovu un viņa līdzbiedru Salavatu Julajevu, kurš, izrādās, bijis arī dzejnieks un mūža nogali pavadījis izsūtījumā Igaunijā (!). Kamas krastā ir piemineklis par godu šim zemnieku karam, arī muzeja teritorijā vēl viens piemineklis, kur Pugačova tēls. Muzeja milzu diarāma, kur zemnieku kara aina, kur cara karapulks padodas un krīt uz ceļiem, lūdzot žēlastību Pugačovam. Vēsture stāsta, ka Pugačovs patiešām viņiem ir piedēvis un nav viņus nogalinājis. Turklāt daudzi no viņiem pārgājuši cīnīties Pugačova pusē.

Osa cara laikos bijusi izcili attīstīta pilsēta ar bagātīgu kultūras dzīvi, slavēta ar savu inteliģenci. Un, protams, daudzas rūpnīcas, tirdzniecība. Tā laika bagātie rūpnieki un tirgoņi bijuši arī pilsētas vadībā un ļoti rūpējušies par cilvēkiem. Liela, skaista slimnīca ar slavenu ķirurgu no Pēterburgas, skolas, ģimnāzijas, mūzikas, saloni, foto darbnīcas u. c.

Šodien pilsētas apkārtnē redzam vairākus/daudzus naftas sūkņus.

Čaikovska – 50 gadus veca pilsēta Kamas krastos. Rūpniecības pilsēta. Pilsētā ir Votkinskas HES uz Kamas. Iekārtojami viesnīcā Volna (Vilnis) un dodamies uz 39 km attālo Votkinskas pilsētu, kur dzimis slavenais krievu komponists Pēteris Čaikovskis, kur ir viņa muzejs un piemineklis. Čaikovska – šī salīdzinoši jaunā pilsēta – ir nosaukta komponista vārdā. Votkinska ir Udmurtijas Autonomajā Republikā, bet nekādu atšķirību nemanām, tikai uzraksts par to pavēsta.

Čaikovska muzejs ir milzīgs pārsteigums. Izcils. Izcili cilvēki bijuši viņa vecāki – tēvs rūpnīcas ierēdnis, kalnu inženieris, arī jurists, vēlāk Pēterburgā Tehnoloģiju institūta direktors, māte – francūziete. Māja kā muižiņa ar kabinetu, sievas istabu salonu, ēdamistabu, vairākām bērnu istabām, mūzikas salonu, kur muzeja apmeklētājiem atskan Čaikovska mūzika. Legendāras klavieres, kuras skāruši mazā Pētera Čaikovska pirkstiņi, lelle, ar kuru spēlējušās Pētera māšas un kurai uz katrām viesībām šūta jauna kleita, un citi izsmalcināti, legendāri eksponāti. Bērnu šai ģimenē mācījusi mājskolotāja no Francijas. Mazais Pēteris kopā ar saviem brāļiem un māsām jau 6 gadu vecumā ļoti pratis franču un vācu valodu. Baletu un operu tēli rādīti leļļu tēlos, piemēram, Oņegins un Tatjana, Pīķa dāma u. c. Vienas lelles cena, kā min gide, ir 30 000 dolāri. (Diez vai?) Atjaunots arī pagalmis, dārzs, kurā bērnu lapenes, siltumnīca, vecā Čaikovska laika liepa, kalpu māja, pirts, kurā mums piedāvā tēju un pankūkas Čaikovska gaumē, to izbaudām.

Pie Čaikovska pieminekļa fotografējas jaunlulātie. Daudz laimes! Gide saka – kādreiz pie Ļeņina pieminekļa, tagad pie Čaikovska. Pilsētā atjaunota baznīca, kura kristīts komponists. Gide apliecina, ka Krievijā ir reliģijas atdzimšana, tiek atjaunotas baznīcas un, pats galvenais, reliģija tiek mācīta arī skolās.

Visdīvainākais veidojums šai tēmā – jaunajā pilsētā Čaikovskā, kur nekad nav bijusi baznīca, tā iekārtota bijušās dzelzceļa stacijas ēkā!

11. diena, 1. jūlijs, svētdiena. Čaikovska - Rjabovo

Brauciens no Čaikovskas līdz Iževskai pa ļoti skaistu, ļoti labu ceļu. Iževska ir Udmurtijas Autonomās Republikas galvaspilsēta. Izbraucam cauri, izskatās labi. Vispār Udmurtija ir daudz kārtīgāka un labāk sakopta, interesanti vērot daudzās naftas sūkņus un gāzes ieguves vietas lielās autostrādes tuvumā. Netālu no mūsu trases mitinās arī slavenās Udmurtijas vecmāmiņas, kuras gan neapciemojam.

Tālākais ir Sirmo ģimenes radu rakstu izpētes stāsts.

Aivara Sirmā māte, mātesbrālis un vecāmāte 2. Pasaules kara laikā bijuši evakuācijā no Novgorodas apgabala uz Kirovas apgabala Uņū rajona Maļinovkas sādžu. To arī dodamies meklēt.

Esam ievērojuši, ka dramatiski mainās ceļu stāvoklis pie rajonu un apgabalu robežām. Tā tas izrādās arī uz Udmurtijas un Kirovas apgabala robežas. Udmurtijas pēdējā pilsētā Igrā taksisti izstāsta it kā labu labo ceļu, kuru neatrodam, kļūdāmies (navigācija nestrādā). No Vasiljevskajas sādžas uz Boļšoj Seļeg iegriežamies par ātru un nokļūstam kārtīgā bezceļā, off road apm. 20 km, kur pusceļā sādža Karkalaj ir pavisam aizaugusi, lai gan apdzīvota, t. i., ceļš, kurš ved tai cauri, ir zālājs. Tālāk kartē vispār ceļa nav, bet dabā kaut kāds ir. Dažviet pa lauka malu, mālains, ar ļoti dziļām bedrēm. Turklāt kartē pār upi nav tilta, bet dabā, par laimi, tilts ir. Pēdējā vieta Udmurtijā Siči, un tad jau esam Kirovas apgabalā iekšā.

Izfotografējam un nofilmējam Maļinovku, kur dzīvojuši Pampes, un Sosnovku, kur skolā mācījušies Aivara māte un mātes brālis. Parunājam ar vietējiem, bet neviens no tiem kara laikus neatceras. Sosnovkā valda liels posts, milzīga baznīca sādžas centrā drupās kā spoku nams. Sosnovka esot kolonistu vieta, tur nedzīvojot vietējie, bet visādi iebraucēji, arī cietumnieki pēc soda izciešanas. Maļinovka – mīlīgāka, vienkārša sādža. Žēl, ka novadpētniecības muzejs Uņos ir svētdienās slēgts. Nolemjam atgriezties šeit rīt, bet šodien vēl paspēt uz Vasņecovu memoriālo muzeju Rjabovo.

Tas izrādās diezgan mokošs brauciens pa krimināliem ceļiem, paši trakākie posmi ir nepārtaukto aso asfalta bedru posmi. Nekad nevar arī paredzēt, kurā brīdī tādi uzradīsies. Un tā apmēram 80 km.

Toties gleznotāju Vasņecovu māja un stāsts par viņiem ir fascinējošs. Tā ir bijusi kā maza baznīcas pilsētiņa, kur centrā baznīca un ap to 6 baznīcas kalpotāju mājas. Gleznotāju tēvs bijis mācītājs. Pie viņiem bieži iegriezušies ceļa gājēji atpūsties, cilvēki pēc palīdzības, pēc svētības. Ģimenē izauduši 6 dēli, divi no viņiem ievērojami gleznotāji, pārējie skolotāji, valodnieki, juristi, un, kas interesanti, visi darbojušies dažādās sfērās, piemēram, skolotājs vācis vietvārdus un izdevis grāmatu utt. Muzejmāja iekārtota mājīgi, reizē tā ir kā vēsturiska ekspozīcija un gleznu, zīmējumu izstāde, bet nav pazudusi arī reālas dzīvesvietas izjūta – ir paklāji, patvāris, krievu krāsns. Ir labi. Visaizkustinošākais eksponāts – pasauleslavenā mākslinieka bērnības spilvendrānas fragments.

Baznīca, kur kalpojās tēvs, sociālisma laikos barabariski saposīta, izmantota kā garāža, vēlāk vietējie no baznīcas ķieģeļiem sākuši mūrēt sev krāsns un mājas. Vasņecovu piemiņai uzcelta jauna koka baznīca blakus vecās pamatiem. Teritorijā arī mākslinieku vecāku kapa vietas un varena, veca, milzīga liepa, kura pašlaik brīnišķīgi zied līdz pat zemei un smaržo.

Šeit notiek mākslinieku plenēri. Muzeju ierosinājuši veidot mākslinieku pēcteči, tie šeit bieži viesojas.

Nakšņojam Rjabovo dīķa malā. Pļava pilnos ziedos, šķiet, zied ikviens stiebrīņš. Putni skaļi, skaļi visu nakti.

12. diena, 2. jūlijs, pirmdiena. Rjabovo – Kirova

Pa citu, bet tikpat grabošu ceļu braucam atpakaļ 80 km uz Uņiem uz novadpētniecības muzeju, lai dabūtu ziņas par Aivara mātes gaitām šai pusē kara laikā.

Muzejs ļoti vienkāršs. Ir albumi par Sosnovkas skolu, ir veco skolotāju bildes un atmiņas. Sosnovkā kara laikā bijis arī bērnunams. Tagad turienes skolā 18 skolēni. Uņos šodien gaļas kombināts, eļļas rūpnīca, apkārtnē 4 kolhozi, bet valdot jau liels posts, muzeja vadītāja ir reāliste un neko neizskaistina. Drīz šeit dzīvošot tikai pensionāri. Interesanti, ka apkārtnē ir udmurtu sādžas, un udmurti turas savrup, neintegrējas, sargā arī savu valodu. Tāpat vecticībnieki - staroveri, kuri saglabājuši savu ticību arī visu padomju laiku.

Nolemjam braukt uz Kirovu, lai izvairītos no briesmīgajiem neceļiem, kuri, lai gan esam ofroudisti, šajās 12 dienās ir nedaudz apnikuši. Kirovā laba viesnīca Gubernskaja. Šoreiz pilsētu izstaigājam kājām. Milzīgais centrālais laukums, kura vidū, protams, Ļeņins pilnā augumā. Diena silta, jauka. Strūklakas, gājēju ieliņas. Pilsēta izskatās darbīga, neredzam nevienu slēgtu bankrotējušu veikalu vai iestādi.